

MERT A FÁNAK LELKE VAN

Bálint Tamás

– beszélgetés Farkaslaki Jakab György fa- és csontszobrásszal –

A művész nem különleges vagy kiváltságos ember. Minden ember különleges és kiváltságos művész. Általában azt faragom meg, amit ébren megálmodom. De amikor egy fában felfedezni vélem a szobrot, akkor Isten munkájára csak rásegítek – szól Farkaslaki Jakab György művészi hitvallása.

– Ön már gyerekkorában egy életre elkötelezte magát a fával és a fafaragással. Mikor, minek a hatására történt ez, hogyan mutatkozott meg először a tehetsége?

– Mint minden székely gyerek, én is bicskával a kezemben születtem, s ahogy cseperedtem, egyre biztosabb kézzel használtam az élesebb vágóeszközöket. Nagypám ezt így nyugtázta: „Jól áll a kezében a szerszám, fiam!” Az elemi iskolában szerencsém is volt, mert olyan népnevelő tanítók kerültek Farkaslakára Jakab Ferenc és Pál Árpád személyében, akik a székelykeresztúri tanítóképzőben elsajátították a faragás csínját-bínját, és ezt szívesen átadták azoknak, akik fogékonyak voltak a tanulásra. Így és ekkor faragtam a kezük alatt az első kopjafamintás pálcákat anyám rózsafái mellé. A legnagyobb löketet aztán még szintén iskoláskoromban az unokabátyámtól, Jakab Zsigmond állatorvostól kaptam, aki gyönyörűen faragott csontba és fába. Az alakos ábrázolás alapjait tőle tanultam, amiért hálával tartozom neki. Egyszer meglátta a rajzaimat (felesége, Rózsika néni tanította az iskolában a magyart és a rajzot), a kritika pedig így hangzott: „Te úgy rajzolsz, mintha faragni akarnál!” Azóta faragok.

– Hogy kicsit a képzőművészetet és irodalmat is összekapcsoljuk: a szobrászattól egy egészen távol eső önkifejezési formát, a verset is kipróbálta, és rendszeresen publikál. Hogyan férnek meg ezek egymás mellett, miképp egészítik ki egymást?

– Tényleg elég távol esnek egymástól, de nálam mégis közeli rokonok. Már zsenge gyermekkoromban, amikor még mindenki Petőfi akar lenni, irogattam verseket. Mivel imádtam, imádom a természetet, ezért a tájleíró, költői plein air, ami dominál a verseimben. Szeretek úgy fogalmazni, hogy aki olvassa, az maga előtt lássa azt a tájat, jelentéget vagy bármit, amiről írok. De ez a szobraimra, csontplasztikáimra is vonatkozik. Szeretek konkrétan fogalmazni, hogy az is megértse, aki nem szakember. Az embereknek – és nem csak a szakmának – alkotok, legyen az vers vagy szobor. Ismét a

nagypám intelme jut eszembe: „Fiam, ha valakivel találkozol, nézz a szemébe, szorítsd meg férfiasan a kezét, és beszélj érthetően!” Ezt alkotásaimban is megpróbálom érvényre juttatni.

Tanárok tanára vagy eszterengahajtó?

– Mikor dől el, hogy a születendő alkotás végül milyen formában ölt testet? Szóban, fában, esetleg csontban? Miben különbözik a versírás a fa- és csontfaragástól?

– Nálam ez a két művészeti ág ikerpár. Az egyik kiegészíti a másikat. Olyan, mint Androgünosz, ha nincs jelen mindkettő,

csontba. Hogy ilyen kicsi helyen a térhatást, plasztikusságot ki tudjam domborítani, azt a Szervátiuszoktól „lestem” el, amikor 1971–72-ben Tamási Áron „tonnás hegyi beszédét” faragták: ott lábatlankodtam mellettük, sokat tanultam tőlük.

– A művészetét és az életét végigkísérte, determinálta a farkaslaki gyermekkor, valamint a Tamási Áronnal való rokoni kapcsolat..

– Apai nagyanyám (Tamási Erzsébet) Tamási Áron első unokatestvére volt, így az író valahányszor otthon járt, mindig meglátogatta nagyanyámékat. Ilyenkor megesett, hogy térdére ültetett, és elhangzott a

getve. Azt mondta a hegyre való felkapaszkodás után: „Szeretek messzi látni! A látvány kárpótolja a fáradságot!”

Traianus-oszlopok huszonhét centiméteren

– A magánéletében is voltak fordulatok, nehézségek, a szülőföld elhagyása, a rendszerváltás utáni kiköltözés ötlete miképpen érlelődött meg önben? Hogyan alakult odakint a művészi pályája és közben az életútja?

– Fordulatban nem volt hiány. 1978-ban nagy nehezen megkaptam az útlevelet, és elmehettem Nyugatra (Ausztria, NSZK). Egyik barátom azelőtt fél évvel

sok alkotót a környéken, hiszen Szentendre a művészek városa, és itt van a szomszédban. Persze az irigység itt is nagyúr. Amikor megkaptam a Pest Megye Művészetéért-díjat vagy a Világ Magyarágáért-díjat, akkor már „kidomborodott” a barátság másik oldala is, de ilyen a világ.

– Számos kültéri alkotás is a keze munkáját dicséri. Mekkora felelősség vagy lehetőség, hogy ilyen formában is szem előtt van, s ezáltal a közízlésre, akár a művészetekre nem kimondottan fogékony emberek széperzékeire is hatással lehet?

– Mint már említettem, úgy próbálok fogalmazni, legyen az szobrászat vagy vers, hogy azt mindenki értse. Egyik méltatóm azt írta: „Kézbe vettem Jakab egyik-másik csontplasztikáját, az arasznyi Félrevert harangot, a székelyirtást sirató Siculicidiumot, a Magas Déva várát. Felismerésem akár döbbenetes is lehet, de ki kell mondani: megszülettek vagy születőben vannak a mi Traianus-oszlopaink is. Nem huszonhét méter magasak, hanem huszonhét centiméteresek. De igazak, és márványtömbökbe illenek!” És ez nekem visszajelzésnek elég. Amúgy faragtam 17 méter magas országzászlótartó oszlopot egyetlen tölgyfából (Emese álma), vagy Dobogókőn áll a 8 méteres körreliefem tizenegy királyportréval, vagy szintén Dobogókőn a „Fénykapu” Attila és Buda alakjaival, amelyekhez, azt hiszem, nem kell magyarázó szöveget mellékelni.

– Jelenleg min dolgozik, a közönség hol, milyen formában találkozhat a művekkel vagy akár az alkotóval?

– Pillanatnyilag nincs nagyobb munkám elkezdve. Kispasztikák, kisebb megbízásaim vannak. Most kerestek meg amerikai magyarok, hogy szeretnének egy nagyméretű Traianus-szobrot a centenáriumba, de a konkrét megállapodás még folyamatban van. Folyamatosak közben a kiállításaim, legutóbb tavasszal volt Kőszegen, a várbán. Az irodalmi munkásságommal pedig könyvbemutatókon veszek részt. Karácsonykor jelent meg második verseskötetem, amelyet Székelyudvarhelyen mutattak be. Aztán, ha igény lesz rá, megyek tovább, mert az élet nem áll meg. Újabb kihívások, újabb feladatok, amíg élünk, tesszük a dolgunkat!

akkor hiányérzetem van, és keresem a másik feletem. Általában úgy szokott történni, hogy amikor faragok, jönnek-mennek fejemben a gondolatok. Van idejük, mert a kezem attól még jár. Ha pedig egy papírt kívánó gondolatom támad, gyorsan lejegyzem, és majd később állítom sorba a szavakat. Megtörtént, hogy éjszaka, mintha valaki felébresztett volna, egy csodálatos gondolatra ébredtem. Ez olyan gyönyörű, gondoltam, hogy reggel majd leírom, de reggelre, ahogy jött, úgy ment is. No, itt érvényesült a „kinek nincs esze, legyen notesze!” Azóta az ágyamnál is, a műteremben is ott van a toll, papír a kezem ügyében.

Hogy miben különbözik a fafaragás a csontfaragástól? A fa természetesen könnyebben megmunkálható. Ha ismered a különböző fafajták szerkezetét, akkor csak élvezed az alkotás örömét. A csont kicsit nehezebb eset, mert sokkal keményebb bármely fánál (majdnem olyan, mint a márvány), és kicsi felületen kell megoldani a kívánt témát. Balladákat, portrékat, karikatúrákat szoktam faragni

világrengető kérdés: Mi lesz, ha nagy lesz? Egyszer azt találtam felelni, hogy „Vagy tanárok tanára (egyetemi tanár), vagy eszterengahajtó (gyerek, aki a juhokat terelgeti be a fejéhez a karámba)” „No, ezen még gondolkozz el azért, hogy melyiket választod”, mondta nevetve. Anyai nagypám az elemi iskolában padtársa volt, akiről a Bölcső és bagolyban így ír: „Mi a szünet alatt ismerkedni kezdtünk; s én elsőnek azt tudtam meg, hogy Simónak hívják azt a fiút, aki mellettem ült a padban, s aki nem is volt más, mint az almadologban az egyik verekedő; (...) Barna szemű s olyanféle legényke volt Simó, amilyen én is voltam, csak éppen ő félárva volt, mert az apja nem élt (...) Simóval, ki az iskolában megállandósult jó barátom volt, úgynevezett patrópuskát szerkesztettünk...” (ilyennel lőtte el később az ujját!). Őt is mindig meglátogatta, és ilyenkor többször találkoztam vele. Síríg tartó barátság volt. Nagyon szerette a gyerekeket is, nagyokat sétált Gordonban egy csapat gyerekkel körbevéve, mezei virágot szede-

disszidált, és kivittem neki a családgyesítéshez az okmányokat, mert a postáról azelőtt már kétszer eltűnt. Azok egyike, akikkel együtt voltam, miután hazajöttünk, beköpött. Azután sosem hagytak békén, állandó zaklatás következett. Dachból megvarrattam a vitézkötéses posztókabátomat (senkinek addig nem volt Hargita megyében!), és az is szúrta a szemüket. Aztán beadtam a kitelepedésre az iratokat, amire a „fordulásig” kellett várnom (majdnem négy évet). Végül Miskolcra költöztünk, ott éltünk tíz évet, majd felköltöztünk Pomázra, Budapesttől négy kilométerre. Nem akartam a nagyváros forgatagában élni, de jó, ha közel van, így könnyen megszervezhettem a kiállításaimat, megismerhettem

JAKAB GYÖRGY fa- és csontszobrász 1950-ben született Farkaslakán. 1979-ben a Csikszeredai Népi Művészeti Iskola fafaragó és faszobrász szakán, Ferencz Ernő szobrászművész osztályában végzett. 1990-ben költözött Magyarországra, jelenleg Pomázon él és alkot. Tucatnyi kültéri szobra található Magyarországon, kárpát-medencei kiállításai mellett műveivel számos más országban (Ausztria, Németország, Svédország, Szíria, Egyesült Államok stb.) találkozhatott a közönség.